

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
 helyben vagy vidékre postán:
 Egy óra 40 kr.
 Negyedévre 1 frt — kr.
 Félévre 2 frt — kr.
 Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca. (Biharmegyei
 akadémiai épület), hova a hirdeté-
 sek és az előfizetés-díjak küldendők.

Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos pettsorért egyszer . . . 6 kr.
 Háromszor és többször 4 kr.
 Nyitási 4 hasábos pettsorért . . . 20 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetés és
 nyitásiért 30 kr.
 Reklamok soronként 1 frt

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
 takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Táviratok.

Hol lesz az esküvő.

Budapest, aug. 2. (A „H. É.” ered. táv.)
 Mária Dorottya, kir. hercegnéasszonyának az
 orleansi herceggel való esküvőjének sem ideje,
 sem helye eddig véglegesen megállapítva nincs.
 A Bécsen át terjesztett azon hír, mintha az eskü-
 vő a bécsi Burgban, vagy a schoubruni kastély-
 ban fogna megtartatni, mint a „Kel. Ért.” jelenti,
 legalább is korai. Tény, hogy a József kir. her-
 czeg főudvarmestere a budai főhercegi palota
 személyzetének meghagyta, hogy az egész palotát
 helyre állítsák, a butorokat és berendezéseket jó
 karban helyezték és sok más intézkedés is törté-
 nt, melyek arra vallanak, hogy az esküvő Bu-
 dán fog megtartatni. Különben is az eljegyzés
 pillanatától tudva volt, hogy a kir. hercegi csalá-
 d, a melynek minden egyes tagja magyarnak
 vallja magát, élénken óhajtja, hogy az esküvő
 Magyarországon tartassék meg, s az orleansi
 herceg részéről sem nyilvánult e tekintetben el-
 lenkező óhajlás.

A bolgár emigránsok.

Szofia, auguszt. 2. (A „H. É.” ered. táv.)
 A bolgár emigránsoknak a bolgár had-
 seregbe való visszatérésének kérdése még folyton
 foglalkoztatja Bulgária politikai és különösen ka-
 tonai köréit.

Még magasabb rangú katonai tekintélyek is
 határozatlan bevalják, hogy a kérdés megoldása
 rendkívül nehéz, mert elismerik, hogyha Gruev,
 Benderew, az emigrált tisztek most ugyanazon
 ranggal lépnének be a hadseregbe, melylyel az
 emigrálás idejében bírtak, ez lealázó volna rájuk
 nézve, mivel azoknak lennének alárendelve, kik
 annak idején alattuk szolgáltak. — ha pedig
 ugyanazon ranggal lépnének be, melylyel akkori
 bajtársaik most bírnak, — ez igazságtalanság
 lenne az egész tiszti karra és a hadsereg fegyel-
 mére nézve, a mely ily eseteket nem tűr.

A katonai tisztek nem nézik a kérdés poli-
 tikai oldalát, ők csak a katonai esküjéből folyó
 erkölcsi momentumot bírálják. A mi pedig a poli-
 tikai köröket illeti, azok számolnak a hadsereg
 ezen hangulatával és biztosra veszik, hogy a fe-
 jedelem nem is fogja megkísérelni, hogy a kér-
 dést rövid uton elintézzze, hanem, hogy az egész
 dolgot előterjeszti a szobránénak, mely katonai
 kérdésekben is souverain hatalommal bír.

Öngyilkos társalkodónó.

Budapest, aug. 2. (A „H. É.” eredeti táv.)
 Nizaretsch Laura 29 éves lyoni születésű társal-
 kodónó ma reggel 8 és 9 óra között Kertész-u.
 33. sz. a. levő lakásán késsel sziven szurta ma-
 gát. Hogy öngyilkossága minél biztosabban sike-
 rüljön, kendőjével hurkot kötött. Mire a mentők
 megérkeztek, a nő elvérzett. Öngyilkosságának
 okát nem tudják.

A török monopólium.

Konstantinápoly, augusztus 2. (A „H. É.”
 ered. táv.) Hír, szerint a nagy hatalmak hozzá-
 járultak a szesz-, cigarettá-papíros és játéka-
 kártya monopólium behozatalához, és felhatal-
 mazták képviselőiket, hogy a kormány részletes
 javaslatait is átvegyék.

Egy aggastyán öngyilkossága.

Budapest, aug. 2. (A „H. É.” ered. távir.)
 Ruff Henrik 76 éves magánzó ma délután nagy-
 fuvaros-utcai lakásán felvágta ereit és torkát.
 Az aggastyánt a kórházba vitték a mentők, hol
 este meghalt a sok vérvesztés következtében. —
 Öngyilkosságának okát nem tudják.

A szombati orkán.

Budapest, aug. 2. (A „Hétfői Értesítő” ered.
 táv.) A szombaton dühöngött orkán nagy károkat
 okozott a Dunán is. Az összes hajók ernyőit, a
 melyet a nap melege ellen vontak fel, a szélvész
 letépte. A vígadó és fazekas-tér között közle-
 kedő csavargózt a Duna közepén lepte meg az
 orkán, árbóczát letörte s a hátulsó részét ernyős-
 től együtt elvitte. Az esküter alatt álló fővárosi
 ingyen fürdőnek egy részét az óriási szél letépte
 s beledöntötte a Dunába. Így járt a fölötté álló
 uszoda is. A vihar pusztítása nagyon meglátszik
 a sétatereken, meg a korzón, hol nagyon sok fát
 csavart ki tövestül a szél. Sokat szenvedett a
 királyi palota is. A palota parkjában sok fát
 döntött ki a vihar. Az orkán Pécs ellen is teljes
 erővel dühöngött. Sok háznak a tetejét vitte el a
 szél. A Ráday Pál gróf kertjének kerítését kitérte
 s jó messzire elvitte.

HIREK.

* A magyar-csékei mandátum. A ma-
 gyar-csékei kerület küldöttségét Goldis János püs-
 pök helynök tegnap délelőtt a Félix-fürdőben fogadta.
 A küldöttséget Korda Andor vezette, ki hazafi-
 as beszédben kérte föl Goldist a jelöltség el-
 fogadására. Goldis válaszában megköszönve az
 előlegezett bizalmat, kijelenté, hogy a jelöltséget
 elfogadja és iparkodni fog a kerület hü képviselője
 lenni. Goldis ezután a küldöttséget ebédre hívta
 meg, mely ugyancsak a fürdő gyógytermében
 volt. A gazdag menüjű banketten az első pohár-
 köszöntőt Bartók Kálmán, a magyar-csékei sza-
 badelvű párt elnöke tartotta. Goldist élte, ki
 magasröptű válaszában a kerület polgárságát és an-
 nak küldötteit élte. Nagy József mint egykori
 iskolatársa hosszabb reminiscenciákkal teljes be-
 szédben Goldis egészségeért ivott. Budai
 Pál Korda Andort élte. Korda ügyes tózt-
 ban a sajtó képviselőit. Ezeknek nevében Halász
 Lajos mondott talpra esett pohárköszöntőt, majd
 Rokszin gör. kel. esperes román nyelven mondott
 egy szép tóztot a polgárság közötti egyetértésre.
 Pohárköszöntőt mondtak még Liszka József, Bartók
 stb.

* Érdekes vendég. Arányi Frigyes a
 közeli zene-konzervatorium európai hírv. tanára
 és az opera koncert-mestere, városunk jeles szü-
 lötte, mint értesülünk. Nagyváradra érkezik ro-
 konai látogatására. Érdekes vendégünk valószí-
 nűleg hangversenyt is ad, a mi mindenestre
 kedves hír a város műértő közönségének.

* Közigazgatási bizottsági ülés. A jövő
 esztendőre tartja meg Nagyvárad-város közigazga-
 tási bizottsága rendes havi ülését. Az ülésnek
 rendkívül nagy érdekességet kölcsönöz a hivata-
 lától felfüggesztett Fassie Sándor t. alkapitány
 által beadott felelővétel, mely azt vitatja, hogy
 a polgármester-helyettesnek törvény szerint nincs
 felfüggesztési joga. A közigazgatási bizottság
 határozatát, különösen jogászok körében, érthető
 kíváncsisággal várják.

* Kincstári lovak vásárlása. A cs. és
 kir. közös hadügyminiszter a földmívelésügyi m.
 kir. miniszterrel egyetértőleg a közös hadsereg
 részére lovakat fog vásárolni. A vásár Nagysza-
 lontán szeptember 23-án, Nagyváradon 25-én,

Ér-Mihályfalván szept 30-án, Székelyhidon október
 2-án és Komádiban október 7-én fog megtartatni.

* Eljegyzés. A cz. él Béla nagyváradilakos, a
 Deutsch K. J. czég jőnevű könyvelője eljegyezte
 Grossman] Emma kisasszonyt Debreczenből.

* A honvédség gyakorlaton. A nagy-
 várad 4-ik honvéd gyalog ezred egyesülve a boros-
 jenői 3-ik zászlóaljjal vasuton tegnap éjjel indult el
 Nagyváradról, hogy a rendes nagygyakorlatokat
 végezzék. A honvédség Virányi Géza ezredes
 parancsnoksága alatt Szolnokig vasuton — Szol-
 noktól Tápió-Szeléig pedig három napig gyalog
 mennek, a hol is kezdetét veszik a nagygyakorla-
 tok, melyek szeptember hó 12 ig fognak tartani, a
 mikor ezredünk visszatér állomás-helyére.

* Halál a pálinkás boltban. Tegnap
 délután 3—4 között Flegmann Salamon Kossuth-
 utcai pálinkás üzletében egy oláh munkás hir-
 telen rosszul lett és meghalt. A holttestet beszál-
 litották a bonczházba és valószínűleg e rendelik
 a rendőri bonczolatot.

* Az jó sör. A peczeszöllősi gőz-sörgyár már
 a rendőri krónikában is helyet kér magának. Va-
 sárnap megint olyan erős sört mért ki a vendé-
 geknek, hogy azok jórésze az álom istenére biz-
 ták csakhamar magukat és értékes tárgyaikat.
 Egy a vendégek közül, a Váci Benjámint bor-
 bélyeségű a Rhédey kertben akarta kipihenni
 mámorát és megadta az árát, mert mikor a 80-as
 számú bérkocsis felköltötte, akkor vette észre,
 hogy arany óráját, lánczát és még az ujjáról a
 gyűrűt is ellopta tőle valaki, a ki nem járt kin
 a gőzsörgyárban. Űtne most már a tolvaj nyomát
 bittal, ha azt is el nem vitte volna tőle az eny-
 veskezű. Különben a rendőrség nyomozza az ügyes
 tettest.

* Felhívás. Nagyvárad-város összes azon
 kereskedői és iparosai, a kik kereskedelmij és ipar-
 kamarai illeték fizetése alá tartoznak, felhivat-
 nak, hogy a terhőkre folyó 1896. évre kivetelt,
 és netalán a mult évekről még fent lévő iparka-
 marai illeték tartozásaikat 8 nap alatt Nagyvá-
 radváros adóhivatalának pénztárába annál, is
 inkább fizessék be, mivel ellenesetben ellenők a
 végrehajtás haladéktalanul foganatosítottatni fog.
 Nagyvárad, 1896. július 31. Nagyvárad-város adó-
 hivatala.

* Halásos esés a toronyról. Temes-
 várról írják lapunknak, hogy a szomszédos
 szerb Szent-Márton községben két derék
 iparos borasztó halállal mult ki. Sztraki
 Frigyes temesvári bádogosmester ugyanis elvál-
 lalta az ottani torony fedelének a kijávitását s
 tegnapelőtt, miután az állvány elkészült s egy laj-
 torja a föld-párkányhoz hozzá volt erősítve,
 sógorával, Wog Péter bádogosossal megkezdte a
 munkát. Földmászta szerencsésen az állványra s
 már feljutottak volt a létra legfelsőbb fokaira,
 midőn Sztraki hirtelen elvesztette az egyensúlyt s le-
 zuhant, magával rántva szerencsétlen sógorát is a
 mélységbe. Az állvány a két lezuhanó test sulya
 alatt összetört s mindketten harmincznégy méter
 magasból a földre zuhantak, a hol Wog épen a
 a templomajtó előtt borzasztóan eltorzulva holtan
 bukott a küszöbre, míg Sztraki, kinek mindkét
 lába eltört és sulyos belső zuzódásokat szenved-
 dett, fél óra mulva rettentő kínok közt halt meg.
 Sztraki fiatal nőt és két kis gyermeket hagyott
 hátra. Az eset városszerte mély részvétet kelt.

* **Talált tárgyak.** A múlt hó 28-án egy honvéd közlegény ezüst órárt talált, melyet beszovaltatott az ezredirodának, és miután ott a tulajdonos eddig nem jelentkezett, a honvédség átküldte az órárt a rendőrséghez. — A Pável-utcában egy függő lámpa súlyzója és kapcsa találtatott. A tulajdonosok a rendőrségnél kellő igazolás után átvehetik a letétbe helyezett tárgyakat.

Hivatalos

Értesítés.

A temesvári 7. hadtest intézősége megküldte kamaránknak a temesvári helyőrségi kórház és a nagyváradi, debreczeni, fehértemplomi, karánsebesi, aradi és szegedi csapat kórház 1897-1899. évi élelemszükségletére vonatkozó hirdetményét.

Miről az érdekelteket azzal van szerencsénk értesíteni, hogy a hirdetmény részletes feltételei hivatalos órák alatt a kamara helyiségében megtekinthetők.

Nagyvárad, 1896, augusztus 1.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara.

Jankó József s. k. elnök. Dr. Sarkadi Lajos s. k. titkár.

Ülések.

Kerületi betegsegélyző pénztár.

— Rendes havi ülés —

A „Nagyváradi kerületi betegsegélyző pénztár“ igazgatósága, tegnap vasárnap délelőtt tartotta meg július havi rendes ülését.

Láncz József elnöke mellett jelen voltak: Stern Herman alelnök, dr. Moskovits József, Jelinek Ferencz, Zimmer Károly, Basch Lőrincz igazgatósági, Maksa Andor, Löfkovits Lipót felügyelő-bizottsági tagok, dr. Altmann Jakab kerületi orvos és Sarkadi Ignác titkár.

Először üdvözlö az igazgatóságot és a jegyzőkönyv beolvasására Zimmer Károly és Jelinek Ferencz igazgatósági tagokat nevezte meg és felkéri titkár a napirenden levő ügyek előterjesztésére.

A múlt ülés jegyzőkönyveinek felolvasása után a szűkebbkörű bizottságba szent, elsőig terjedő mandátummal Huszár Adolfot és Zimmer Károlyt választották be.

A margittai járás rendezése ügyében érkezett alispáni átiratot köszönettel vették tudomásul és megbízták titkár, hogy még a hónap folyamán a margittai járásban szükséges teendőket tegye meg és ezzel kapcsolatosan a pénztár nevében vegyen részt a margittai ipartestület milleniumi és zászlószentelési ünnepélyén, melyre a pénztárt hazafias levélben meghívták.

Sz. Kocsis József g. gyógyszerész ajánlatát

elfogadták, ellenben Solcz Gábornak átír a pénztár, hogy ne zárkózzék el kerületi a pénztárt megillető méltányosság elöl.

A Galbavy József sólyomkői lakos ellen vezetett végrehajtás költségeit a pénztár nem téríti meg a főszolgabírói végrehajtónak, mert az 1891 XVI. tcz. 24. §-a értelmében a pénztári járulékok közadók módjára hajtandók be, így a főszolgabírói hivatalnak kell gondoskodni a végrehajtási költségek fedezetéről, ha azok nemleges eredményűek lennének.

Weinberger Bernát kérvényét, mert kellőleg felszerelve nem volt, elutasították.

Dr. Barna Armin körorvos ajánlatát a pénztár igazgatósága kiadta dr. Moskovits József előző indítványát tárgyaló bizottságnak, hogy a negyedik orvosi állás kérdésével kapcsolatosan vegye figyelembe.

Tudomásul vették Sarkadi Ignác havi és a körutjáról adott jelentését, valamint az 1895. évi zárszámadás és a járulékok elvülésére vonatkozó miniszteri iratokat.

Timkó György kérelmének helyet adott az igazgatóság.

Dr. Kranczlyb. újföldi orvos elhalálása folytán megürült állásra dr. Grósz Samut évi 280 korona fizetéssel pénztári orvosul kinevezték.

Sarkadi Ignác titkár indítványára az igazgatóság elhatározta, hogy a tisztviselőknak lakást, hivatali helyiséget és betegek elhelyezésére kórházat épít és az elkészítő bizottságba Lang József elnököt, Stern Herman alelnököt, Jelinek Ferencz, Zimmer Károly igazgatósági Germán Károly felügyelő bizottsági tagokat és Sarkadi Ignác titkár választották be.

A pénztár anyagi helyzete a titkár-változás óta feltűnően emelkedett.

A múlt hónap a pénztárnak 9847 korona 25 fillér bevétele és 8140 kor. 22 fillér kiadása volt.

A kiadások nagyságát e hónap a negyedéves gyógytári és kórházi számlák, hazber idézték elő. A taglétszám 5533, melyből férfi, 3872, nő, 295, tanonc 912, önként felépítő 104, önként fizető 10, csoportbiztosított 330.

A múlt hóhoz viszonyítva 52 szaporodás mutatkozik.

A félév alatt 23 halottja volt a pénztárnak, férfi 21, nő 2.

Betegség volt július havában 496. Keresetképes 247, keresetképtelen 87, családtag 162.

Az ülés tizenkét órákért véget.

A Gazdakör ülése. A Várad-Velenczén alakult Földművelők Olvasóköre vasárnap délután látogatott választmányi ülést tartott.

Ifj. Krupka Károly alelnök benső örömeinek adva kifejezést a felett, hogy a választmányi tagok ilyen lelkes hangulatban és impo-

zans számban összejöttek, mindjárt az ülés legaktuálisabb pontjára tér át.

Bejelenti, hogy az alapszabályok a belügyminisztertől polgármesteri véleményezés végett leérkeztek, s az esettel kapcsolatban a helyi sajtó egyik organuma — feltételeken bár — olyan megjegyzést kévert a tényálláshoz, mely az egyet iránti rokonszenvet csökkenteni képes. A választmány e pontra nézve Ludvig Béta indítványára elhatározza, hogy sajnálatát fejezi ki a gyanúsítás felett és a polgármesterhez újból egy 6 tagú informáló küldöttséget meneszti.

Egyhangú lelkesedéssel elhatározzák továbbá, hogy az egyet a milleniumi kiállításra tömeges felrándulást szervez s ebbe a környék földművelő osztályát is belevonja.

Az ülés többi részét az egyet szervezésének kérdése foglalta le; az idevágó határozatok között legfontosabb az, hogy első sorban a könyvtár felállítására töreksszenek és a kör igyekeinek megfelelő olvasmányokat adakozás útján szerzik be, nevezetesen Szabó Ferencz, az országosan ismert Maecenast, egy kis-bbszerű népies gyűjtemény adományozása iránt megkeresik.

Ezután az ifjú és agilis kör a legjobb hangulatban eloszlott.

Czipész-gyűlés.

A nagyváradi czipészek ezeltől pár hónappal az ipartestület elnökének közbejöttével szakosztálylává alakultak, hogy bajukat közös akarattal, egyesített erővel némileg orvosolhassák. Az első alkalommal, azaz az alakuláskor választott választmány helyébe a múlt vasárnap július hó 26-án Stagl Kálmán szakosztályi elnök elnökletével tartott rendkívüli közgyűlésen újat választottak. Ezt a választást helytelensége illetve szabálytalansága miatt hetvenkét czipész megtámadta és az ipartestület előjáróságának jóváhagyásával f. hó 1-én egy újabb közgyűlést hívott egybe a hetvenkét tagú bizottság nevében Papp János alelnök, hol is vita után a jelen voltak nagytöbbsége kimondta, hogy Stagl Kálmán elnököt állásától elmozdítja és helyébe Papp János választja meg. Az újonnan választott elnök elnöke alatt a választmány a következőképp alakult meg: Az elnök lett: Weisz Mór, jegyző: György István, alelnökök: Lebovits Miksa, Klein Ignác; a választmány tagjai lettek: Kaloay István, Weisz Lipót, Sényi Sándor, Lebovits Miksa, Rothauszky Ferencz, Glückman Sámuel, Sározy Károly, Nagy József, Szálka Ferencz, Klein Ignác; póttag: Fehér Arpad Valaszky János, Urán Mihály, Steiner József; kongresszusi küldöttek pedig megválasztottak: Papp János elnök, Weisz Mór alelnök, Sényi Sándor, Urán Mihály és Sározy Károly.

A „HÉTFŐI ÉRTESTŐ“ TÁRCZÁJA.

„Árpád“

(Hösköltmény („Bolgár háború.“ Irta: Dus László Nagyvárad, 1896. Szt.-László nyomda r-t kiadása)

Ha semmi egyéb eredménye nem lett volna a milleniumnak, az az egy körülmény, hogy hazánk ennek a keretében (s valljuk meg, ez a keret n gyon előnyös) tűnt fel a zárkózott és előitéletes nyugot szemhatárán, menten minden hibájával szemben.

Az ország legkisebb eréből is összefutott a vér az ország szívébe, a nemzet óriás egészszé összpontosult a fővárosban, s mint valami büszke arany-pánczél-himes kolosszeum állott elébe a »hellén« nyugatnak, mely egy egész évezreden át vonult meg aegise mögött.

Csak hogy az európai fölszínre (jellemzően főlszínre) emelkedett kultúra, vagyis ennek hármashajtása, a művészet ipar és kereskedelem, csak külsőségekkel, ragyogó pánczélal, aranyos sisakkal stb. látta el ezt a kolosszeumot, anélkül hogy életet lehelt volna belé, vagy ha már volt benne — egyenlő arányba hozta volna a fenséges külsővel.

Ennek a Pallas Athénének a lelke: az irodalom egészen eltűnik az óriás test mellett.

Mintha az egész lelki ereje, lelki-működése a negatív minimumra szorult volna össze. A tudomány halad és legalább folytonosan sarkában van a külföldnek. De a költészet, az igaz, életnedvtől duzzadó költészet, mintha kihalt volna belőle. Az ünnepi himnuszok, ódák, szóval az összes mondva csinált »hazafias« költemény nem ér föl az ujra-

ébredés korának, mondjuk: Berzsenyinek egyetlen költeményével.

Hogy ezek a hasábszámra gyártott, elolvasásra szánt hazafias rithmusok, a mint mondani szokás, élvezhetetlenek, annak nem a »költők« (?) hanem ez a dekadens századvégi irodalom az oka, mely úgy látszik, bele fog süppedni a század sírjába, s talán a jövő századdal fog ismét föltámadni.

S e közé a sok vad-csalán közé, melyek a Millenium »nagy nemzeti momentuma« mögött porlepetten (olvasatlanul) meghuzódnak, oda tévedt egy nagy terebélyes eposz. A közös sors okvetlenül vár erre is, mert az a vidék, melyre tévedt, az elátkozottak vidéke. Az a századvégi olvasó, a ki nem képes elolvasni egy rövid lélegzetű költeményt, kezébe sem fog venni egy hösköltményt.

Ha igaz az, hogy a századvégi olvasónak sokkal inkább nehezére esik valamit elolvasni, mint a századvégi írónak megírni — százszorosan igaz ez egy eposzra nézve.

Jegyezzük meg magunknak, hogy a szerző ezt mind nagyon jól tudta — hiszen tudnia kellett, ha csak egy csepp irodalmi tájékozottsága is van, pedig ezt határozottan föltételeznünk kell egy modern eposz-íróról, a ki mely tanulmány alapján fogott hozzá a művéhez. Tudta jól, hogy a nagyközönség sohasem szerezhet magának meggyőződést az író tehetsége felől, egy eposznak a révén. Tudta, hogy a kik ezzel a könyvczimmel kapcsolatban fogják megismerni nevét, kinevetik és elmaradt embernek fogják hinni. Tudta hogy ez a műfaj a másod, vagy harmadvirágzását is túlélté már, hogy ha még élne is, az olvasóközönségét rég elhódította tőle a regény, s hogy végül

ennél a tárgynál kétszeres küzdelme lesz egy Vörösmarty lángszellemével.

És mégis megírta a munkáját.

Megírta, mert — a mint maga mondja — látta, hogy a profizionátus költőknek vagy nem jutott eszébe, vagy nem akartak pusztán lelkesedésből szembe szállani azzal a sok-sok mostoha körülménnyel, a melyek az eposzok istentiaját lehetetlenné teszik. És az »Árpád« szerzője pusztán lelkesedésből, ha a hazafias kötelességből írt, holott ezt a kötelességet épp úgy vehette magára, mint nem, holott nem hogy tantírmre, de még teljes fődözetre sem volt kitéve.

Nem akarom profonálni az író nemes, magasatos célját, de ez bizony-bizony önfeláldozás volt, a mostani viszonyok között a legszebb hazafiai önfeláldozás.

A ki el nem olvasta a könyvet, az méltánlással viseltethetik a szerző nemes törekvése iránt; mi elolvastuk és teljesen méltányolni tudjuk magát a művet is. Nem habozunk kimondani, hogy határozottan irodalom történeti jelentőség, s ha a szerző művét nem a blazirt nagy közönségnek, hanem az irodalomtörténetnek írta, tökéletesen célt ért, s mi úgy foglalkozunk vele, mint irodalmi értékű munkával szokás.

Buda halála óta Dus László »Árpádja« az első költemény, mely hős költemény igényeivel lépett fel a közönség előtt. Természetesen nem lehet a kettőt összehasonlítani, más körülmények hozták létre mindegyiket. Dus Lászlót az ezredéves ünnep magasztossága lelkesítette. Mint a biblia kívánja, úgy jelent ő meg, hogy tehetsége szerint letegye áldozatát az ur asztalára, hogy ő is hozzájáruljon ahhoz az ünnephez, mely a nemzet minden hű fiát lelkesíti.

A szenzáció.

Nagyvárad, aug. 1.

Az uborka-szezon rendesen megtermi a maga kísértetiesen zörgő kiszáradt kóróit, melyek szenzáció gyűnév alatt ismeretesek a fürdőidényben.

A lapok — midőn politika és társadalom a nagy, izzó forráság elől az enyhétadó hűs lüldökbe húzódik — mutatni akarják, hogy a hasábok érdekessége mindezek mellett sem cökken és kapva-kapnak egy-egy botrányos híren és rágódnak rajta heteken keresztül mindaddig, míg valami más izgató alkalom nem kínálkozik helyére.

A nagyváradi rendőrség hetek óta nap mint nap pellengérré van állítva és ahelyett, hogy a szenzációban utazók nyugodtan bevárnák az illetékes fórumok bizonyára lelkiismeretes és tapintatosnak ígérkező ítéleteit, egyik képtelenebbnél képtelenebb hír után terjesztik a másikat és úgy tüntetik fel a kompromittáltakat és azokat is, akik még ettől meg vannak kímélve, mintha azok legalább is valami rablóbandából szöktek volna Nagyváradra megrettenteni és kifosztani a mi társadalmunkat.

Nem elégsznek meg azzal, hogy ártatlanul, vagy nem ártatlanul egyeseket a közvélemény ítélőszéke elé vezettek, a lopás, sikkasztás és ehhez hasonló egyéb gyanúsításokat betetézik azzal, hogy a rendőrség egyik alkaptányát még meg is akarták mérgezni és ezt az alávaló kísérletet a fel-függesztett másik alkaptány követte volna el.

Engedelmet kérünk, de ez már olyan vád, amely felett nem bosszankodni, de nevetni lehet, különösen akkor, ha a kullisszák között is kutat az ember.

Azt a bizonyos mérget, melyből Szabó Gábor rendőrbiztos és Faludi címzetes őrmester szobájában is találtak, megvizsgálták és megköstölték.

A nem szakértők keserűsónak találták, a szakértők közül az egyik patikáros valami kvarcz-féle ártalmatlan pornak, a másik állítólag negyedfoku, mérgező tartalmu ásványpornak nyilvánította és most a budapesti vegyvizsgáló hivatalnál volna az a

ciánkálnak és dinamitnak előléptetett mennyeluti szer.

Alig estünk túl ezen a hajmeresztő mennyeluten, másnap már még izgatóbb hír keringett a városban: ugyanazt a kapitányt, midőn éjjel lakására akart térni, lesbe bujt emberek agyonütötték, csak később enyhült az izgalom valamennyire, midőn az agyonvert tisztviselőt látták a hivatalába menni.

És a pletyka módosult, nem ütötték ugyan agyon az üldözött embert, de agyon akarták ütni.

Kik voltak a felbérelt, vagy bosszuálló betyárok, nem tudja a megtámadott, de kutatja.

A város főszámvevője anonim levelet kap, melyben agyonlövéssele fenyegetik.

Mit hoz a bolnap, nem tudjuk, de nincs kizárva, hogy ezeket a betyár-stikliket is azok a jóakarók nem fognak késni szintén a gyanúsításokba már-már majd alámerült tisztviselőik számlájára írni.

No hát ez igazán botrány és csodálni lehet, hogy egy olyan testületnek, mint a nagyváradi rendőrség, nincs annyi ereje, hogy végre-valahára betömje a szószátyárok száját és véget vessen ennek az undorító állapotnak.

Nem hisszük, hogy akadna józan gondolkodású, intelligens ember, ki fel tudná tételni, hogy egy kvalifikált ember magának ilyen úton akarna elégtételt szerezni; nem hisszük, hogy ezt a már már türethetetlenek mondható manővert az illetékes körök erélyes kézzel ne igyekeznének beállítani.

Az a bizonyos mérgező — úgy mondják — babona is lehet. Hát akkor nem inkább kerülhetett oda, ahol találtak, azoktól a prostitált csavargó nőszemélyektől, akik állandóan a rendőrség pinczéiben alusznak?

Ezeknek az elzülött existenciáknak talán nagyobb szükségük van a babonára, mint egy intelligens embernek, még akkor is, ha az illető hivatalától fel van függesztve.

Szó, ami szó, itt volna az ideje, hogy ennek a sok herce-hurczának vége legyen és a rendőrségről szóló izgató hírek, melyek

— úgy látszik — mesterségesen készülnek, lekerüljenek a napirendről.

Az illetékes fegyelmi hatóság tartson igazságos és szigorú vizsgálatot és annak alapján büntesse azokat, akik arra rászolgáltak, de ne engedje, hogy a város jó hírneve és tekintélye a személyes harcok miatt ország és világ előtt pellengérré állítsák.

Akarattal hangsúlyozzuk ezt, mert a történet dolgokért a távolból ítélő közönség a várost teszi erkölcsileg felelőssé.

Szomorú elégtétel.

Magán úton, bizalmasan kaptam a figyelmeztetést, a helybeli lapok is közölték, hogy a városban lévő sétaterek gondozását *ezentúl a „Ruhédegy-keret felügyelősége”* fogja végezni, tehát a „Szépitési egylet”, annál inkább az egyleti gazda működésére nincs tovább szükség. Mi sem lehet természetesebb, mint az, hogy a „közözhaj” parancsának engedve, a sétatérnek felügyeletét mély köszönettel adtam vissza a „Szépitési egylet” választmányának kezébe.

Még jóformán ki sem léptem az egyleti szolgálat szent csarnokából, Harabula József városi főkertész nagy számu napszámossal jelent meg a Széchenyi-téren. Nagy gesztenyefákat ültettek a felépült új kioszk elé.

Azután átmentek a Sztaroveczky-utcán készült sétányra, *felhuzgálták azokat a bokrokat*, melyeket én ültettem. Kidobálták azokat a bálványfákat, juharfákat, melyek ott már 4-5 méter magasságra növe igen szépen fejlődtek.

Egy O alaku közép ágyból felszedték a már kilevelezett s az egész ágyat körülvevő loniczera bokrokat. Egy másik körágyból, valamint a legfelső körut szegélyeztetéről felszedték az általam ültetett, szépen megfogamzott hibiscuszokat. Nehány fenyőt ültettek a sétány felső végére s ezzel a munka „rendben” véget ért.

A Széchenyi-térre ültetett nagy gesztenyefák *együtt egyig kiszáradtak*. A Sztaroveczky-utczára ültetett fenyőket meglepte már a sárgulás, jelentkeznek a pusztulás előjelei: a fekete gümők. A hibiscusok helyén nincs egyetlen bokor. A loniczera bokrok O alaku ágyán sertés-dudva burjánzik. A Kurländer-ház elől kivett négy szép bálványfa helyén a gyökékhajtások igyekeznek elfoglalni megölt édes anyjok nyomdokát, a sétány utja be van gypesedve. A bokrok közt burján hűsöl, meg azok az alakok, a melyek *minden bokortól* szállást kérnek.

És én egymás után kapom a bizalmas meg-szólítást, hogy *fordítsak egy kis figyelmet a sétányra!*

Nem tehetem, kérem! Ez éven már — nem hozzám tartozik!

Ne keressük hát gondosan művészetben a poetica szabályait, a sablonokat. Az Ur nem az áldozat nagyságát nézi, előtte minden áldozat kedves, mely a szívből jön. Nekünk is kedves lehet egy áldozat, melyet a szerző kitartó munkával, nem lankadó lelkesedéssel hozott. Ezen szempontból kiindulva ne mérjük őt oly mértékkel mint Aranyt.

Szerző trilógiát tervezett, melynek első része a „Bolgár háború” az Előszó szerint „nem lehetett más, mint ama szörnyű ok, mely a magyarokat az ősz haza elhagyására bírta”. A történelem tanúsága szerint míg a magyarok a görög császár szövetségében Simeon bolgár fejedelemmel harcoltak, a bessenyők a bolgároktól uszítva, megtámadták az otthon maradtakat s elpusztították a tartományt, a nőket és a gyermekeket is megölték.

Ez a szerenésatlenség arra bírta a magyarokat, hogy elhagyva a pusztá földet, új hazát keressenek. Dus László híven követi a történelmet. Az igazi hőssel, Árpáddal, mint Kurzán alvezérével találkozunk. A görög császár követi segítségét kérnek Simeon bolgár fejedelem ellen. Álmos az ősz vezér higgadt megfontolással ellene szól, ő inkább azt szeretné, ha Attila örökét igyekeznének elfoglalni. De a harcvágyó többség, a magyar becsületre hivatkozva nem akarja a görög császárt a jó szövetségest cserben hagyni, s elhatározzák a harcot. Szegényes enumeratióban mutatja be a költő a küzdő vitézeket. Rasgrandnál verik szét először a bolgár sereget. Árpád itt is mint mindenütt okos vezérnek, rettenthetetlen katonának bizonyul. Így nem csoda, ha a magyar vitéz de irigy, erőszakoskodó Kurzánnal összeütközésbe jön. Az ok Jána, Simon ezár gyönyörű szép leánya, kinek története az egyetlen igazi, meglátható epizódja a könyvnek. A szép Jána jegyese, Asszám a magyarok elől Preszlavába, a bolgár szerb városba

vonul vissza. Jána ráveszi atyját, hogy jegyesehez kísérhesse el. Mire Preszlavába érnek.

Asszám belátja, hogy a várost nem védhetik meg, s most nem akarja, hogy jegyese vele együtt haljon, nem engedi be a kapun. Kísérője a vitéz Dimó utat nyit neki.

De végre is Árpád kezébe kerül. A lovagias vitéz Árpád kiszorítja a leány szívéből előbbi jegyesét Asszám. Hanem Kurzán, a fővezér (miként Agamemnon) magának foglalja le. A szép Jánával azután csak akkor találkozunk, mikor Asszám siratva átkot szór Árpádra, később mikor apja Dimóhoz akarja nőül adni, jegyesét az oltár előtt szurja le, miért atyja kolostorba küldi.

De térjünk vissza a főcselekményre. Árpád a görög császár meghívásának engedve Konstantinápolyba megy, a mely esemény annyiban nagyfontosságú, hogy Árpád lelkében itt fogamzik meg az a gondolat, hogy nemzetének új hazát szerezzen. Míg azonban Árpád Konstantinápolyban élvezi a diadalt, Kurzán hevessége új harcra provokálja Simeont.

A magyarok győznek, de Simeon a bessenyőket küldi a védtelenül maradt magyarokra. Árpádnak, ki ekkor éppen a császár leányának Honának szerelmét élvezi, megjelenik álmában Etele szelleme, s inti, hogy siessen nemzetéhez. Mire azonban haza érkezik, feleségét s viruló fiát és Álmost megölték a bessenyők, kik a magyarok védekezése daczára óriási pusztítást okoztak. A nemzetet észre téríti a csapás, az ősz Előd tanácsára 7 helyett egy főt akarnak, mindenki Árpádot kívánja, kit, miután Kurzánt párviadalban megölte, a törzsfők vérszerződéssel ismernek el fejedelemül az új haza, Etele öröksége megszerzésére.

A mű cselekménye egységes, organikus egész, melyben csak egy kevésbé sikerült, de azért kedves és érdekes epizód képez kellemes nyugvó pontot. A

cselekményt nem a véletlen szövi, hanem az ellentét jellemek összeütközése indítja meg és viszi dűlőre, a mi eposzi tekintetből nem épen kifogástalan, de minden esetre új és elfogadható. A jellemzés szintén gyakorlati kézzel mutat, különösen figyelemre méltó jellemzést nyújt Árpád alakjában, a ki itt sokkal élethűebb körvonalakból van összerögzve, mint Vörösmarty „Zalán”-jában.

Nyelvezete erőteljes, fenségesen egyszerű. Előadása szemléltető, egyéni és az eposz természetének megfelelő.

A versmértékek 12. szótagos Sándor-vers, 8 soros szakokban.

A tetszetős kiállítású munka a „Szent-László” nyomdából került ki.

Nekem úgy tetszik hogy a haldokló eposz irodalomnak ez a hattyúdala volt.

Pedig ez a mű új csapást nyitott. Nem tette túl magát a kor reális irányzatán, a mennyiben belátta az eposzi machinációjának anakronisztikus voltát, s — Voltér mintájára — mellőzte, de nem hozott bele — ugyancsak Voltér és némileg Vörösmarty mintájára — abstrakciókat. **M. V.**

Melyik a gyáva?

— A „Hétfői Értesítő” eredeti tárczája. —
Írta: **Mandel Viktor.**

A lány már-már sirásra fogta a dolgot.

Nagy, nedves szeméit elfutotta a könny, s ennek a fátyolán keresztül olyan ellenálhatatlanul csillant át az véghetetlen, kétségbeesett esd s, mely csak a szerelemföltésnek, vagy valami tulvilági ihletésnek kisugárzása lehet.

A férfi, a kit Ellen Ilonka minduntalan Áhn

Tóth Dezső megyei főgyűvéd és Gécsy Lajos püspökségi főtiszt urak egyenes megbízása folytán, a kik tudomásommal ma is a Szépitési egyelet agilis tagjai, eltávolítottam a Széchenyi-tér kiszáradt két legnagyobb fáját.

De azt nem cselekedhetem meg, hogy a bedőlő csatorna-nyílásokat, a kitört oszlopokat megjavíttassam, mert ezek a kioszk építések a sétányon keresztül-kasul járkáló szekerek áldozatai. Nem tehetem, hogy a burjánt, az utak gypét feltisztogattassam, mert a munka azok joga, s kötelessége, kik a Sztaroveczky-sétány fáit, bokrait a tavaszon megtizedeltették, s a gondozást magukra vállalták.

Legyen szabad még ez ügyről egyet, más elmondani.

Mikor a „Szépitési Egyelet“ gazdai tisztjét átvettem, Bárány József ur Ó Nagyméltósága a tanuja, hogy a térre ültetett bokrok nagy része csak a látszat számára volt elültetve a felszínen kitényezve hanem a föld felszíne alatt két ökölhígy göringyek, tégladarabok közt kinlódott a bokrok gyökérzete.

Az elültetett bokrok legnagyobb részét — újra kellett ültetni.

A sétány rigolirozásakor; körülvagdalták a fák gyökérzetét egy méter távolságra a törzstől. A fák koronája meg úgy hagyatott s csoda-e? hogy a sétatér legszebb fái évről-évre benuznak? Csonka gyökér nem táplál nagy águ fát!

A hosszú sétányon meg van rigolirozva az uttest. A két gypégy egy része megforgatott. Ezenkívül több helyen a gázcső is örök ellenségül szegődött néhány fa fogamzása ellen.

Ime az idén, a városi főkertész sem tudta pótolni a kivesszett hársfákat, pedig „az eddigi mulasztás helyrehozásához“ úgy mondják, 8—10 nap-számos nagy erejével fogott!

A vízvezetékéről? Jobb nem szólni! Annak idején kérdést tettem a Walsér cég-nél, hogy a sétányok locsolására minő technikai átalakítás és elővigyázat lesz szükséges?

Ugy maga Walsér ur, mint a hivatalnak ma is Nagyváradon lakó megbízottja, azt adta utasításul, hogy Busch Dávid városi főmérnök urtól kérjek egy sornyi rendeletet s ők a sétányokon levő közutakba egy-egy csavart illesztnek, melyen keresztül a víz minden perczen tetszés szerinti ideig ömlik. A sétatéri gypégyak, locsolásakor pedig e tömlő a két csavarjába illesztve, a gypégyak, tömlők segítségével bármikor locsolhatók. És a két szerkezet elromlására a legostobább fantázia sem gondolhat.

Busch főmérnök ur ezt a 3 forintba kerülő engedélyt nem adta meg. A törvényszék épületéből egy locsolóvíz vizet sem adnak. A sétatéri kutak meg időnként felmondva a szolgálatot, épen ny nyenyvedt a növényzet, mint a vízvezeték előtti korszakban.

urnak czimezetett, félre-fordította a szemét, részint azért, mert félt, hogy elpirul, azaz kapitulál, ha szembe fordul a lánnyal, részint, mert valami állatias, utálattal vegyes düh fogta el, mikor arra gondolt, hogy az a lány, a kihez neki nemrég joga volt a legmagasabb, legszebb reményeket fűzni, most egy más férfiert könyörög ő előtte.

A lány elővette minden ravaszágát, egy szerelmes nőnek minden leleményességét, szerelmes reminiscenziákat, gyöngédséget, hízlegést, megálázkodást, elragadó póse-okat, pathoszt stb. hogy a fiatal ember álcázott hidegvérét, makacs tagadását megbonthassa.

Ennek megfelelően aztán a társalgás is olyan sajtyszerű hullámozást vett, melyből a szótlan, hidegvérű férfi emelkedett ki a maga férfiúi méltóságában.

A lány végre a meggyőzés, a természetesség eszközehez fordult: szemébe mondani ennek az embernek minden olyat, a miről feltételezte, hogy a férfi vastag, szerelemtől elvakult önmegfigyelését elkerülte, vagy ha észrevette is a férfi, azt hitte, hogy az a nő t. i. ő, nem meri a szemébe mondani,

— Látja kedves Áhn ur, azt kell hinnem, hogy hódító Don Juánnak, vagy valami retentő bosszuálló démonnak hiszi magát. Pedig egyik sem. Aztán bizonyosan tudja ön, hogy nem szép ember, hogy ügyetlen, hogy a modora esetlenebb, rosszabb, üresebb, mint egy kereskedő segédé. — Én tudom mennyit érek, de mivel ön is tudja, hivatkozom az ön tapasztalatára és kérdem, micsoda érdeme volt önnek, azon az együgyű titokzatoságon kívül az ön szerelmemre?

Nem gondolja, hogy ön, miután ismerte magát, milyen kevés értékkel bír egy nőre nézve

Jöttek azután városi locsoló emberek 28—34 Reaumur melegben, déli 12 és 2 óra között. A vízvezeték erős vizsugarával felszaggatták az uttestet, megöntözték a fák forró levélzetét, de a gypégyakra nem jutott víz, dacára hogy az utszéli árkokban patakzott a víz.

Megbízható, értelmes, rendes napszámós az utca locsolásra nem vállalkozik. A fél vagy legjobb esetben 1—1 napra felfogadott napszámósban meg ne keressünk értelmiséget, felügyelet? = 0! Nagyon sok »eloquentiát« kellett nekem lenyelni azért, hogy a sétányokra eperfához hasonló közelentériát voltam bátor ültetni.

Hogy most Sal Ferenc kir. tanácsos-polgármester ur kér tőlem ezekből az »eperfából«, ez egy kissé elkésett, de mindenesetre kedvesen eső elégtétel.

Hogy a Széchenyi-téren levő kis görög (orosz) templom udvarát, a Szépitési egyelet keretében munkálatba vettém, ez egyszerűen Ritoók Zsigmondné Ó Méltósága figyelmzettetése folytán történt.

Beültette az egyelet a katonavárosi róm. kath., az olasz róm. kath. és ev. ref. templom környékét. Nos hát, mivel szebb a Széchenyi téri kis orosz templom udvar, hogy itt nem teljesülhetett a jó ízlés óhaja?

Sok felhívást, de sok kárhözhatást kaptam, hogy a Sztaroveczky-sétány milyen elhanyagolt. — Rendezünk egy »Tetemrehívást«, én töreksem majd bebizonyítani, hogy a kiszedett bokrok hova lettek.

Rátkay József.

Iparosaink munkaközben.

Nagyvárad, auguszt. 1.

Az iparos elemlről nem rossz hasonlattal mondják, hogy a nemzettest tüdeje: nos, ez a tüdő több kóros tünet alapján rászorult a gyógyításra.

Az intéző körök nem sokat törődnek az alsó néprétegekkel: ők a felsőben élnek — a felsőért. Ha némi érdeklődést látunk is itt-ott, mely lefelé irányul, az csak arra való, hogy vele a kor intó szavát ideig-óráig elnémissák.

A népgyűlések, a különféle politikai hátterek és támaszható aggályok ellenében is, a népek politikai érettségre és önállóságra való nevelése céljából szükségesek; de szükségesek különösen azért, hogy általuk a magyar nemzeti szellemet istápolják. Fájdalmasan tapasztaljuk, hogy erre az istápolásra mennyire rászorult némely helyen a mi iparosságunk; láttuk, hogy a magára hagyatott nemzeti törekvések mellett mint nő egyre hatalmasabbá a nemzetközi szociálizmus árja; láttuk mint tömörülnek iparosaink a vörös zászló alatt; és hallottuk a banális hangokat: nekünk nincs hazánk!

Ezek a kísérletek meggyőzték a nemzetet arról,

hogy az iparosság nagy hián van a magyar nemzeti szellemnek és meggyőzték arról is, hogy az ország ipari életét intéző, illetőleg befolyásoló körök vétkes hanyagságból semmit sem törődtek eddig e szellem ápolásával. De sőt politikusainkkal, publicistáinkkal, kik annyi tintát, papírost fogyasztanak nálunk, — de az életet nem ismerik, mert többnyire egyoldalú lateinerek — ezen a téren minél ritkábban találkoznak pedig itt volna a tere szónak s tettnek egyaránt.

És mit szólunk a nyelvről, a gondolat és érzés megnyilatkozó formájáról? — Az iparos vándorlásai és érintkezései közben leginkább ki van téve az idegen nemzetnek és eszmék befolyásának, nála tehát különös sulya kell hogy legyen ez elvnek: nyelvében él a nemzet!

A mi iparosaink műhelyi nyelve általában német, gondolkodásuk is tulnyomólag az, sőt társadalmi érintkezésükben is számosan használják az idegen nyelvet, de különösen a németet.

Ilyen körülmények között találják iparosainkat az idegen szociálista tanok és eszmék. Könnyen érthető, hogy a teljesen idegen, főképpen német létkörben élő iparosok között sokan és egyre többben lesznek olyanok, kiknél a szociálizmus könnyen rést talál, sőt kik arra a bölcs felfedezésre jönnek, hogy nekünk nincs hazánk!

Különösen idegen és tulnyomólag német nálunk a gyáripari élet, hol maguk a hivatalnokok is többnyire németek: ezek a nemzetközi szociálizmus meleg ágyai.

De a kisiparos műhelyi nyelve is tele van német szavakkal, így jelöli a munka közben használt mesterfogásokat, a szerszámok neveit, sőt még a készülő tárgyakat és részeit is. Ezeket az elletetlen szavakat aztán szajkómodra tanulja el az inas, s ha egyébként németül nem tud éktelezől kiforgatja eredeti alakjukból, hogy reá nem lehet ismerni. Elképzelhető, hogy milyen nehezére esik annak a magyar inasnak, míg magát csak félig-meddig is bele éli abba az idegen műhelyi életbe, hol minden szegletből leselkedik reá egy-egy teuton szörnyeteg s a mester lépten nyomon rettegésben tartja azokkal a volapük szavakkal.

Mennyivel könnyebben menne az iparos nemzetek neveltetése, haladása, ha a mi magyar nyelvünk minden fogalom kifejezésére alkalmas szavait használhatnók az iparos-életben. Sőt merjük állítani, hogy az a magyar fiú főképpen azért viselkedik ellenszenvvel az ipari foglalkozás iránt, mert idegen, mert német; hasonló körülmény ez ahhoz, mi a magyar családok gyermekeit a német katonaiskoláktól visszatartja; nem veszi be a természetete a német szót és a német gondolkodást.

Hogy a mesterműszók használatával nagy előnyt nyerne az iparos a fogyasztó közönséggel szemben is, az természetes: hiszen ma a rendelő és iparos közt oly nehéz az érintkezés, hogy egymást meg sem értik.

alatt (az eset déltájban történt) annyira vitte, hogy most már könyörög érte! Önnél, a ki most azt hiszi, hogy eltántoríthat! — Hát kinek köszönhetem én azt: hogy ön ilyen teddide-teddoda, kharaktertelen embernek tekint, a kit pórázon vezethet. Nem Moró Bélának!?

Áhn mindezt félrefordult tekintettel mondotta. Csak néha-néha, a hevesebb kifakadásoknál vetette fel szép fenyegető tűzben csillogó szemeit.

A lány látva, hogy erős ellenféllel van dolga, résztvevő, komoly arcot öltött és kissé fölényes hangon mondta:

— Szerencsétlen, hiszen ön egyenesen a vesztébe rohan. — Tudja-e hogy Moró Bélának a kezétől már két ember halt meg?!

— Ugy, hát már sérteget is! Fölteszi rólam, hogy, ha el is hinném ezt a naiv állítást, elég gyáva volnék megijedni tőle!

A lány egészen kétségbe volt esve. Szegénykének ez volt az utolsó aduttja, s ez is ellene fordult, csak olaj volt a tüzre.

Tehetetlenségének érzetében sirva fakadt és kifelé támolygott, de hirtelen eszébe jutott valami, visszafordult és könyes arccal szemrehányóan nézett Áhnra.

— Valami új argumentum, szólalt meg Áhn kegyetlen szárkázmussal.

— Ön, vagy nagyon kegyetlen, vagy nagyon nehéz fejű, hát nem látja, hogy mindaz a mit tettem, vagy mondtam, vagy a mit most teszek csak azért történik, mert önt féltém, és ezt szégyeltem önnek a szemébe mondani.

A lány azt hitte, hogy erre a férfi majd keblére borul, és . . . Hurráh! Victoria!

Áhn azonban észre vette, hogy a lánynak ez a cselofogás csak hirtelen, kétségbeesésében ötlött

A magyar asztalos ma g'szimszról, szakliról, kranzról, plattról, svájfolásról, stb. beszél (párkány, alapzat, káva, lap, kanyarítás stb. helyett); a kovács, a lakatos hicczoja a vasat, schnajdelsnit használ, s a kantnit winkelbe richtolja. (izzítás, vágóvas, sarokél, derékszög stb. helyett)

Igy mehetnének tovább valamennyi iparágon, hol a mesterség szók örületes tarkaságát és vad idegenségét találjuk mindenütt.

Tudjuk, hogy a m. t. akadémia a magyar mesterségsvak könyvét nagy készülődéssel és még nagyobb költséggel gyűjti is már és majd valamikor, talán a — jövő ezred évre ki is fogja adni. Itt azonban nem arról van szó, hogy valami teljeset, valami tökéleteset nyujsunk, mert hisz' a téren már a dolog természeténél fogva sem lehet teljeset, készet adni; hanem a már meglevő s eddig összegyűjtött anyagot haladéktalanul forgalomba kell hozni, mert még a magyar iparos is a legközönségesebb mesterszavakat is németül használja. Műszavakat az egyes iparágak szerint külön vagy a rokon iparágak együttesen kellene egy-egy füzetkébe gyűjtve kiadni. A teljes munkát aztán készítse az akadémia akár a jövő ezer évig, majd ebből aztán a füzeteket, melyek tisztán a gyakorlati életre volnának szánva, idővel és esetről-esetre bővíteni és javítani lehetne.

Az iparososztály magyarán érző része, a műveltebb fele bizonyára felfogja és megérti, hogy a magyar ipart miért kell nyelvében magyarrá tenni: mert ezzel egyengetjük utját a nemzeti szellem terjesztésének is.

A magyar iparosok szebbet, nemesebbet nem tehetnének hazájuknak, mintha szível-lelékkel elhatároznák, hogy mostantól — az ezer év hajnalától — fogva magyar szóval élnek műhelyükben.

A Sáfrád-ház értékesítése.

Pénn, pénn, és pénn!

Ez a három igazgatja a világot. Három és mégis egy. Három azért, mert először: *meg kell szerezni*, másodsor *meg kell tartani*, harmadsor *szélszerűen és hasznosan kell elkölteni*.

Hogyha megszerezve nincsen, mert a jellegje, *nincsen*, a második és harmadik osztály nem fogatosítható.

A bölcsészetben a pénz helyet nem foglal.

A városi pénztárban azonban meg kell annak lennie ha török, ha szakad.

Erre támaszkodik Knapp Ferencz bizottsági

eszébe, a mint távozni akart; elárulta ezt a gyors mozdulat — a mi nagyon hasonlított a vízbefelő kapkodásához — a melylyel visszafordult. Gunyorosan kérdezte:

— Hát ön csakugyan félt engem! . . . Ugyan kérem legyen szives egy kissé ide fáradni. Egy szekrény fiókot vont elő. A lány két érmet látott, a mit Áhn valószínűleg vívőversenyeken nyert. Aztán odamutatott a falra, a hol keresztbe tett puskák és kardok között egy pléhre festett szarvas volt, melynek szeme helyét eltakarta egy fehér kör, a minék épp a közepe volt kilőve.

— Még most is félt engem édesem? . . .

— Nem most már gyűlölem és félek tőle, mint az ellenségemtől.

Azzal rohant kifelé.

Másnap délután Áhn Endre segédjei fölkeresték Moró Bélát, a ki Ellenéknél volt szállva.

Az előszobában Ellen Ilonka fogadta őket.

— Mi Moró Béla urat keressük — szólalt meg az egyik segéd.

— Hogyan, hát önök nem tudják, hogy Moró ur elutazott, valami halasztást nem tűrő ügyben. Igazán csodálom, hogy Áhn ur, a ki nemcsak ezt, hanem azt is tudta, hogy egy esztendőn erről nem jöhet vissza, nem ehhez képest adta önöknek az utasításokat.

Mikor a segédek ezt elmondták Áhn Endrének, ez egy darabig olyan arcot vágott, mint a ki semmit ért, azután meg levetette magát egy székre, és sirt keservesen, mint egy gyermek.

Másnap tele volt vele a város, hogy Áhn Endre diszkvalifikált gyáva ember, mert megsértették és nem mert elégtételt kérni.

Pedig, hogy mennyire megfordítva volt, azt csak az a lány tudta, a ki Moró Bélát, a mikor ez bevalotta neki, hogy nagyon gyöngye vivő megszöktette.

tag ur, a mikor a körülbelül 50,000 forintért vásárolt Sáfrád-telek értékesítésének tervét bemutatta.

Első terv az, hogy a Sáfrád-ház telkén bazár építtessék. Tetszik-e ez Hillinger Lipótnak, Weiszlovics Adolfnak és Mayr Sándor uraknak, az nem kérdés.

Az én egyszerű gondolkodásom oda terjed, hogy a város közönségének nem szabad versenyre kelni az ő polgárainak jövedelmével, mert a verseny jótékony hatása csak látszólagos, mivel a város közönsége polgárokból áll, kiknek jövedelmét csonkítani szabad nem volna.

Ugyde a városi polgárok erkölcsi kötelessége volna támogatni a város közönségét törekvéseiben főleg ott, ahol reájok nézve vagyoni előny háromolhatik.

Hillinger Lipót házából hét méter, Weiszlovics Adolf házából ennél valamivel több vétetnék el és ezért egyenként kapnának 28—28 ezer forintot, míg Mayr Sándor kapna a házáért 100,000 forintot, az eképen nyerendő telkek mintegy 60,000 forintot érnének.

Hogyha Nagyvárad-város e tervet végrehajtja, akkor az egyik végén 16, a másik végén 19 méter széles utcát nyerne a város és az eddig a nagysáérté felé irányított forgalmat vissza lehetne terelni eredeti vonalára s az ujonnan épülő házak meglehetősen jövedelmi forrást adnának a háztulajdonosoknak.

Nem kellene bazárt építeni.

Ámde hogyan állunk ezen ügygyel?

A háztulajdonosok telket is akarnak, pénzt is akarnak.

Mayr Sándor a házát mintegy 150,000 forintra értékeli, Hillinger duzzog csak azért, hogy a 28,000 forintot annál biztosabban megkapja.

Igy azután alig ha lesz valami az utca kiszélesítéséből.

Hanem lesz valami más.

A Sáfrád-ház helyére bazárt, építenek. Véges végig boltokat. És a főutcai forgalom azon oldal felé is fog tereltetni.

Azok, kik most nagy összegeket fizetnek a főutcai boltokért, szivesen keresik fel a bazár boltjait, melyek modernnek és olcsóbbak lesznek, a vevő közönség ott fogja ezeket találni maga előtt, főleg hogyha még olyan valami is készül, ami a nap melegének egész napon át odatűzését ellensúlyozza.

Természetes, hogy az ilyen valami nem az egyfogatú bérkocsisok által képezett sorfal leszen.

Békési Elek.

Mostoha gyermekek.

— Közönség köréből. —

Ha nem helytelen a hasonlat: hogy az utcák a város gyermekei — a városnak nagyon sok a mostoha gyermeke, s a város maga nagyon rossz mostoha anya, mert a mostohaság nem annyira a rossz bánásmódban, hanem a megkülönböztetésben nyilvánul. A középpontból kifutó utcákat szinte pazar bőkezűséggel halmozza el mindennel, a mi a lakók és járókelők kényelmét, személybiztonságát, egészségügyi viszonyait biztosítja. És ez nemcsak időszakonként történik, hanem folyton, s így nagyon természetes, az ezekre fordított összeg olyan jelentékeny, hogy a többi mellékutczákra a legjobb akarat mellett sem áldozhat. Innen van, hogy a dedégetett utcák olyan skandalózus kontrasztot képeznek az elhanyagolt utcákkal szemben, hogy az idegen, a ki az egész várost megszemléli, bizonyára a legellentétebb benyomásokkal távozik.

A kövezet elkopott egyenlőtlen, a világításról, mint nem létezőről, nem is beszélhetünk.

Nyílt, büzös kloákák futnak ki az utcai nyílt csatornába, melyek valóságos tengerré, illetve posványnyá szélesednek ki, pár óráig tartó esőzések. Főlöleges megjegyeznünk, hogy ezek a nyílt kloákák valóságos bacillus-telepek. És ha most megjelenik esetleg a „Fekete asszony“, ugyan hol útna legelőbb tanyát! . . .

Mondjunk hát az egész városban, a rendezett utcákon semmi esetre sem volna olyan veszélyes, és a lakók jobb móduak lévén, menekülhetnének. Az elha-

nyagolt részeken azonban az óvintézkedések lehetlenségénél fogva, bizonyosan rakásra hálnának azok az emberek, kik ép' oly arányban fizetik az adót, mint a fő-utcán lakók.

Mentsen isten még a gondolatától is, de hisz' nyár van, meleg van, s ez a „Fekete asszony“ éjféli órája.

A közbiztonságról nem is beszéllek. Pompásan leüthetik, kirabolhatják a késő éjre maradt hazatérőt. Törődik is vele valaki!

Aztán a közegészségügy!

Kérem az Alsó-Pecze-utcának egyik sikátorában a minapában hefekig hevert az utközapén egy felbomlásnak indult döglött macska. Pedig ez a hely Faludy rendőrmesternek a rendőrság totumfac-jának mindennapi járója.

És most, ebben a rekkenő nagy hőségben, ezeknek a szegény mindennap végrehajtással fenyegetett adófizetőknék még csak annyi élvezet sem jut, hogy hébe-korba locsolással fölűditenék kissé a levegőt, vagy összesepernék a valóságos sívóhomokká felgyülemlt port. Nem — jó az az ő tüdejüknek.

Bizony-bizony, és a város, gondolhatna az ő elhanyagolt mostoha gyermekeire is.

Édes apa.

STERN LAJOS Nagyvárad
Bémer-ér, Poynár-féle ház.
Legnagyobb raktár
férfi és női cipők, kalapok, fehér és színes ingek, gallér- és kézelőkben dus választék. A legújabb „Kneipp-szark“-ban és mindenféle esernyők, nadrág-tarók, inggombok **mélyen leszállított áron beszerezhetők.**
Óriási választék elegáns nyakendőkben.

Egy új egyletről.

— Felvilágosító megjegyzések. —

A mult héten regisztráltak a lapok, — köztük a „Hétfői Értesítő“ is — hogy a belügyminiszter az alakulóban levő „Várad-velencei Földmívelők Olvasókör“-ének alapszabályait a polgármesteri hivatalhoz véleményezés végett leküldötte. Időszertü és közérdekü dolog lesz talán városunk társadalmi élete ezen újabb tényezőjének szerveztét és működését pályafutás kezdetén pár sorral bevezetni.

E városrészt már huszonöt évvel ezelőtt megértette a kor intő szözetát, mely az egyének vállvetett közös munkájában, az erők egyesítésében, szóval a társadalmi egyesülés és tömörülésben keresi a siker biztosítékát és nagy Széchenyi doktrínája értelmében megvetette alapját az ezen városrésztben ma is virágzó „Népkör“-nek. Ezen egylet volt több mint negyedszázadon át e városrésztnek szellemi központja, az önművelődésnek, s minden társadalmi mozgalomnak irányítója és megérlelője lelkesen munkálva a polgárság anyagi haladásának érdekében is. A „Népkör“ vezetőinek volt az eszméje a ma már város és megyeszerte elterjedt és szegényebb osztályokra nézve annyira üdvösnék bizonyult „P i c z u l á s - b a n k.“ S ha e városrésztben már a közel jövőben egy hasonló irányu új társas egylet keletkezik, ugy szintén annak a hivatászerü működésnek az eredménye, melyet ezen anyakör kifejt; dokumentuma annak, hogy az önművelődés eszméjét annyira tudta népszerűsíteni, hogy most már a társadalomnak alsóbb osztálya is szükségét érzi.

A társadalomnak ezen osztálya pedig a gazdaosztály, az az osztály, mely életmódjánál fogva leginkább van kitéve annak, hogy a világtól és a korszellemtől elmarad, s azonkívül megélhetési feltételei és boldogulása a létérti küzdelemben napról-napra nehezebbé válik. A kör vezetőségét és a nagyszámban beiratkozott tagokat kizárólag ezen kettős szempont vezérli s az alapszabályok értelmében az egylet falai közül minden politika számúve van. E szerint a leendő egylet, mely a már fejlettebb és előkelőbb színezetü „Népkörrel“ a legszívélyesebb viszonyt óhajtja ápolni, speczialiter a gazdaosztály érdekében alakul, de azért más társadalmi osztályról való tagokat is örömmel fogad, és pusztán társadalmi keretek közt iparkodik megvalósítani a kitűzött ideált a hátramaradt gazdaosztály anyagi haladását és szellemi művelését.

Gadassági lapot járát, könyvtárt gyűjt magának

és tagjainak szórakoztatásáról gondoskodik, elvonva őket az időtöltésnek olyan módjaitól, melyek anyagi és erkölcsi tekintetben is ártalmasak. És így valószínű kulturszerep lesz az, mely az új egyletre várakozik, s mint ilyen csak örömmel lehet üdvözölnünk városunk társadalmi egyleteinek sorában!

L. I.

Sörkóstoló.

Nagyvárad, aug. 1.

Tempora mutantur . . . Az idővel megváltozik a világ is. Ki hitte volna ezelőtt néhány esztendővel, hogy a híres borkóstolók helyett sörkóstolóba hívják majd az embert; ki hitte volna, hogy a mi remek szőlőink egy tőig kivesznek és hálás elismeréssel fogadjuk Lóvy Ignác urat azért, mert a pusztává lett hegyoldalokon komlót termeltet és hogy a komlónak legyen ára és piacza is, az elárvult és összerokkadt pszichológiai sörházat modern gyári épületté alakítja át.

Bizony senki!

És a szomorú hegypusztulás után valóban örvendeznünk kell a lefolyt sörkóstolónak, mert amint azt a meghívott vendégek általánosan hangzották, a nagyvárad-i sör teljesen kiállja a versenyt az eddig hozzánk importált sörökkel.

Valóban örülünk a sörkóstolónak, mert ez nemcsak egy jól sikerült kis murit jelentett, hanem jelentett egy kihatásaiban ki sem számítható közgazdasági előnyt Nagyvárad-város és Biharvármegye lakosaira; jelentett egy új munkakört a földmivelő közönségnek, egy új, s mint mondják, busásan fizető gazdálkodást: a komlótermelést.

Vajjon ezeket jelentette-e? Miltán lehet kérdezni ezt nálunk, ahol minden iránt tudunk lelkesedni egy napra, vagy kétszer huszonnégy órára, de azután éppen azért, mert a mi érdekeinkről van szó, előnyt adunk mindenben az idegennek.

Bárcsak vád maradna, a mit az előbb elmondunk, bárcsak Lóvy Ignác kérkedve verhetné a mellét, hogy nem ilyenek a várad-i meg a megyebeli emberek, mert az ő sörgyára mindenütt hódított, mindenütt elfoglalta a tért.

A hatóságok tehetnek legtöbbet a mi hamvából feltámadt sörgyárunk érdekében, a hatóságok támogatása mellett lehet várni a felvirágozást, mert a helybeli és megyei vendéglősöktől és italmérőktől joggal elvárhatjuk, hogy a nagyvárad-i sört fogják forgalomba hozni.

A nagyvárad-i sörgyár felvirágztatása, természetesen, első sorban Lóvy Ignác szorgalmától és ügyes kereskedői talentumától is függ; e tekintetben azonban nincs ok a kételkedésre, mert már eddig is bebizonyította, hogy tisztában van munkaprogramjával és teljesen szolid számításon alapuló üzlet realizálását tűzte ki feladatául.

Kívánjuk neki, hogy vállalkozásában ne csalódjék és munkálkodását koronázza a legnagyobb siker. — i.

Rendelet és döntvénytár.

— A mi a közönséget érdekli —

IX. Közlemény.

A betegsegélyező-pénztár a temetkezési segélyt öngyilkosság esetében is köteles kiszolgáltatni; (ker. minisz. 20553—1896. sz.) A kifizetés nem tagadható meg akkor sem, ha az illető verekedés közben önhibájából eredt erőszakos halállal mult ki. (ker. minisz. 83777—1896. sz.)

A bejelentési kötelezettség a munkaadót akkor is terheli, ha ő a biztosításra kötelezetnek szülője. (ker. m. 62743—1896. sz.)

A kerületi betegsegélyező-pénztárak tag járulékaik csakis közadók módjára hajthatók be. (Pénz. min. 95709—1895. sz.)

A halázzal foglalkozókra, illetve ezek alkalmazottaira az 1891. évi XVI. t. cz. hatálya ki nem terjed. (Ker. m. 12854—1896. sz.)

Klisének czinkografiai uton való készítése, nem különben a fényképészet, az ipar törvény alá eső foglalkozásnak nem tekinthető; az alkalmazottakra az 1891. évi XIV. t. cz. hatálya nem terjed ki. (Ker. m. 12650—1895. sz.)

Az illetékes betegsegélyező-pénztárnál bejelentetteket más pénztár kerületében való foglalkoztatás esetén az utóbbi pénztárnál bejelenteni nem kell. (Ker. min. 26154—1895. sz.)

Mészáros a mészáros-ipar üzésére nyert igazolványa alapján a lentességet is gyakorolhatja. (ker. min. 23698—1806. sz.)

Magánzálogüzletekben elzálogosított tárgyak elárverése esetében a III. fokozat szerint járó adásvételi illeték az árverésen befolyt vételárak összeszámított összegétől s nem minden egyes vételártól elkülönítve állapítandó meg. (M. kir. pénz. közg. bir. 9014—1895. sz.)

Az óvodai czélokra kivetendő adó alól való mentesség a lelkészeket és tanítókat megilleti. (val. és közg. m. 24683—1896. sz.)

A választók névjegyzékébe való felvétel meg nem tagadható azon alapon, hogy az illető életkorát, melyet a törvény előír, nem igazolta. (Curia 186—95. sz.)

Községi bíróválasztásnál is van helye, meghatalmazás útján való szavazásnak. (Bel. m. 43221—1896. sz.)

A keresetképpen ázott titkos kéjelgés mi tt azon nő büntethető, a ki tényleg kéjelgett, míg azon nő, a ki kéjelgés czéljából férfival szállódba megy ugyan de a kéjelgéstől tarózkodik, az említett kihágást nem követi el. (Belügym. 1424—1896. sz.)

A vadászásbani akadályozás általában csak akkor képez kihágást, ha a vadászterület tulajdonosa a terület hasznosböröljével vagy annak engedélyezésével szemben követi el. (Bel. m. 1343—1896. sz.)

Hagyatéki ügyekben a kiskorúak születési bizonyítványai nem csatolandók a haláleset felvételnek a bíróság részére szóló példányához. (Igazságügy. m. 24682—1896. sz.)

A kiskorúra nézve a törvényes osztályrészeről való lemondás még gyámhatósági jóváhagyás esetében sem kötelező. (Bel. m. 20778—1896. sz.)

Közli:

82. j.

Színházi hét.

— Sötét titok —

Ha most is azzal kezdeném a heti kritikát, hogy a „Sötét titok” előadását a rendes színházi rovat számára akarom fentartani, nem tudnám folytatni, mert nem volna mivel. Elvégre is lépést kell tartani a megváltozott idővel: ha a színházból római circus lett, én sem maradhatok meg színházi kritikusknak.

Hát vagyok bátor először is kijelenteni, hogy ezek a szegény műkedvelő komédiások meglehetősen rossz komédiások. Nevezetesen: a komédiások, vagy hajmeresztő, vagy kacagató dolgokat produkálnak, mi pedig csak boszankodunk a mi komédiásaink mutatványain.

Aztán mindig azt az egy unalmas szöveget fujják hozzá. Haj, haj! mennyivel különb volna egy becsületet néma játék! Még csak valamire való bohóczaik sincsenek, a kik jól tudnák forgatni a süvegeiket. Bus melankholiával gondolunk vissza azokra a boldog időkre, a mikor a Henry szirkusza szórakoztatott bennünket igen kellemesen. De hát most, mit csináljunk! Ha jobb nincs, hát majd csak el kel ez is! . . .

Szó a mi szó — a színház igazgatósága közönetet szavazhatna nekünk kritikuskoknak, a miért úgy kirohanunk ez ellen a darab ellen. Akaratlanul is mi csapjuk neki a legnagyobb reklámot. Az által, hogy ledorongoljuk, a port verjük rajta, mi ütjük neki legjobban a nagy dobót. A nagy közönségnek az az eleme a mely nem szereti a látványosságokat, most maga akart megyőződést szerezni róla, vajon csakugyan olyan ostoba rémdráma, olyan czirkuszba sem való izléstelenség-e az a „Sötét titok”, mint a miyenre a kritikuskok befektették.

Mi tehát még az indifferens közönségnek is elcsigázzuk a kíváncsiságát.

A közönség különben is mindig pretendálja magának azt az előjogot, hogy a maga pénzért maga fityólhassa ki azt a rossz darabot, s maga botránkozhasnék meg rajta és csak azért is elmegy, a színházba, hogy ezt megcselekedhesse.

A mi támadó kritikánk, többet segít a darab sorsán, mintha a darab minden képében együtt volna a praire-égés, a Niagara, és a vizes kád szép „zöld” trifoliuma, és többet segít mintha az előkészületek miatt még egyszer nem volna miatta előadás a szinkörben.

De nagyon sokkal többet használ, mint az a jóhiszemű apológia, a mi a „Nagyvárad”-ban a hét folyamán megjelent. Különben a jószívű és méltányos nem kritikus urnak egyedüli mentsége, hogy nem kritikus, mert olyan argumentumokkal élt, a miket mi egy kritikus kollegánknak nem tudnánk megbocsátani.

Az elmúlt héten tehát a „Sötét titok” dominált a repertoireon, ez kezdte meg, s ez rekesztette be a színházi hetet. Afféle bibliai állapotok jöttek vissza:

— És a föld pusztá volt, és kietlen, „sötétség” uralkodik a színtéren, s a dráma szelleme lebeg vala a „vizek” felszine fölött.

— És mondá a szellem: „Legyen világosság” — és lőn egy rövid „estére” világosság, a mi azonban ismét belemerült a „sötét titok” éjébe. De a sötétség gonosz szelleme, arra az egy estére sem engedett teljes világosságot, mert a két fá kly a köz ül csak az egyiket engedte a maga teljes lángjával lobogni, míg a másik alig hogy pislogott.

Valóban a lehető legelőnyösebben rajzolódott rá a „Sötét titok” hátterére a „Rantzauk” előadása. A darab gőczpontjában E. Kovács Gyula kolosszális alakítása csillogott; csak most feslett ki tehetsége előttünk a maga teljes intenzív pompájában. Meglehet, hogy sohasem érezte magát inkább elemében, mint ebben a szerepben, és ez kölcsönzött neki hatalmasabb routine-t de minden szavából, minden mozdulatából kisugárzott az igaz művésznék soha meg nem lohadó ambíciója.

Eltörpült mellette mindenik, még György Ilonka is csak szerény kis igyekvőnek látszott mellette.

Az egyetlen méltó partnere Szentgyörgyi lehetett volna, ha nem ő váratlanul rosszul lett,

Hiába! A kritikusknak az öröme sohasem lehet teljes.

A többi szereplőkről kiméltelenség volna tárgyilagosan beszélni. Hiszen az a maliciozus rémdráma igénybe veszi és kimeríti a társulatnak majdnem minden egyes tagját.

Aztán volt még ezen a héten valami, a mi megjárás vaudville bohóság lett volna, — ha izetlenné és visszataszítóvá nem teszik a fürdés és fürdetés otromba realizálásával. Valóságos uszoda lett már ebből a mi fabodénkből csak annyiban különbözik a rendes körösparti uszodától, hogy ottan mérsékelt tarifa mellett még meg is fürdhetnek az ember, itten pedig magas entrée-ért csak tantaluszi kinok jutnak ki neki, a mikor verejtékes arcczal epedő tekintettel bámul a boldog fürdő színészekre,

Semmi esetre sem tartjuk illendőnek, hogy egy új tagja a társulatnak ilyen darabnak a révén mutatkozzék be közönségünknek.

Azért nem is fogunk most az új baritonistáról beszélni, hanem megvárjuk míg az „esős” napok elmúlnak és reá is, meg reánk is kiderül ismét a dráma művészet ege, s a Thalia templomából kiköltözködnék a profán komédiák.

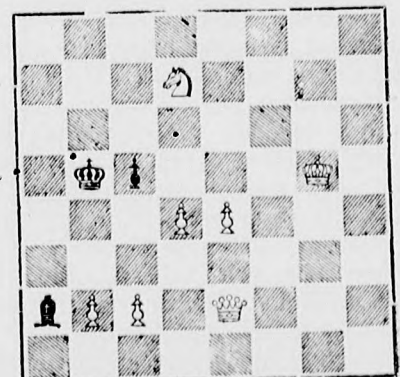
Viky.

Heti sakk szemle.

Rovatvezető: Gesztési Ödön.

53. feladvány.

Kelemen József, Arad.



Matt a 4-ik lépésre.

60. játszma.

Sziciliai játékok.

Játszották a levelező-versenyen.

Dr. Vértés, Temesvár. Sütlő, Budapest.

- | | |
|------------|---------|
| 1. e2-e4 | c7-c5 |
| 2. H g1-f3 | H b8-c6 |
| 3. d2-d4 | c5:d4 |
| 4. H f3:d4 | e7-e6 |
| 5. H b1-c2 | H g8-f6 |
| 6. F f1-e2 | F f8-b4 |

Jobb F f8-e7 vagy d7-d6, a csere után sötét irányzárnya meggyengül.

- | | |
|------------|----------|
| 7. H d4:c6 | F b4:c3+ |
| 8. b2:c3 | b7:c6 |
| 9. 0-1 | H f6:e4 |

Világos a gyalog árán erős támadást nyer.

- | | |
|--------------|---------|
| 10. V d1-d4 | H e4-f6 |
| 11. F c1-a3 | H f6-d5 |
| 12. c3-e4! | V d8-f6 |
| 13. V d4-c5 | H d5-b6 |
| 14. F e2-f3 | F e8-b7 |
| 15. B a1-b1 | V f6-d8 |
| 16. B f1-d1! | d7-d5 |

Sötét mindenképen menekülni akar szorongatott helyzetéből. A tett lépés azonban alkalmat ad világosnak, hogy a következő kitünő es rekombináció folytán döntő előnybe jöjjön.

- | | |
|--------------|----------|
| 17. c4:d5 | c6:d5 |
| 18. F f3:d5! | F b7:d5 |
| 19. B d1:d5! | e6:d5 |
| 20. B b1-e1+ | K e8-d7 |
| 21. B e1-e7+ | K d7-c6 |
| 22. V e5:e7+ | K d7-c6 |
| 23. V e7:f7 | B h8-e8 |
| 24. g2-g3 | B e8-e2 |
| 25. V f7:g7 | B e2-c2 |
| 26. V g7-h6+ | K e6-b7? |

Itt K e6-b5 jobb remis kilátásokat nyújtott.

- | | |
|--------------|----------------|
| 27. V h6:h7+ | B e2-c7 |
| 28. V h7-d3 | B a8-d8 |
| 29. F a3-b2 | B e7-c4 |
| 30. h2-h4 | d5-d4 |
| 31. h4-h5 | B e4-b4 |
| 32. F b2-c1 | H b6-a4 |
| 33. F c1-d2 | B b4-b2 |
| 34. h5-h6 | B b2:d2 |
| 35. V d3:d2 | d4-d3 |
| 36. h6-h7 | Sötét föladta. |

Világos erőteljesen és korrektül játszott.

61. játszma.

Spanyol játékok.

Nürnbergi mesterverseny 1896. július 20.

Porges. Lasker.

- | | |
|-------------|---------|
| 1. e2-e4 | e7-e5 |
| 2. H g1-f3 | H b8-c6 |
| 3. F f1-b5 | H g8-f6 |
| 4. 0-0 | H f4:e4 |
| 5. d2-d4 | F f8-e7 |
| 6. V d1-e2 | H e4-d6 |
| 7. F b5:c6+ | b7:c6 |
| 8. d4:e5 | H d6-b7 |
| 9. b2-b3 | 0-0 |
| 10. F c1-b2 | d7-d5 |
| 11. e5:d6* | c7:d6 |

* Az ütés nem jó; világos most néhány gyenge lépést tesz, minek következtében csakhamar kellemetlen helyzetbe jut.

- | | |
|-------------|---------|
| 12. H b1-d2 | B f8-e8 |
| 13. B f1-e1 | F e8-d7 |
| 14. H d2-e4 | d6-d5 |
| 15. H e4-d2 | F e7-a3 |
| 16. F b2-e5 | f7-f6 |
| 17. V e2-a6 | f6:e5 |
| 18. V a6:a3 | e5-e4 |

Világos valahogy elkerülte a figura-veszteséget, azonban sötét már a döntő rohamra készül.

- | | |
|-------------|----------|
| 19. H f3-d4 | V d8-f6 |
| 20. e2-e3 | B e8-f8 |
| 21. f2-f3 | V f6-g5 |
| 22. V a3-c1 | H b7-c5 |
| 23. H d2-f1 | V g5-g6 |
| 24. B e1-e3 | H e5-d3 |
| 25. V c1-d1 | H d3-f4 |
| 26. H f1-g3 | h7-h5! |
| 27. H d4-e2 | H f4:g2! |

Csinos befejezés.

- | | |
|-------------|----------|
| 28. K g1:g2 | e4:f3+ |
| 29. B e3:f3 | F d7-h3+ |
| 30. K g2:h3 | V g6:g4+ |
| 31. K h3-g2 | V g4:f3+ |
| 32. K g2-g1 | h5-h4 |
| 33. H g3-h1 | V f3-e3+ |

Világos föladta.

A nürnbergi sakkverseny.

A mérkőzések további kimeneteléről a következőkben számolunk be:

III. forduló (július 22.) Nyert Walbrodt Albin, Lasker Steinitz, Tarrasch Schifffers, Winawer Showalter. Schallopp Teichmann; Schlechter-Csigorin ellen. Remis k lettek a Janovszki Pillsbury, Charousek-Marco, Maróczy-Blackburne játszmák. Porges szabad volt.

IV. forduló (júli 22.) Nyert Steinitz Maróczy, Tarrasch Marco, Janovszki Schlechter, Pillsbury Albin, Csigorin Schallopp, Blackburne Showalter ellen. Remispártik: Porges-Schiffers, Lasker Walbrodt, Winawer Charousek, Teichmann pihent.

V. forduló (júli 24.) Nert Lasker Showalter, Blackburne Pillsbury, Tarrasch Janovszki, Marco Schallopp, Schifffers, Teichmann, Albin, Charousek, Csigorin Porges ellen. Döntetlen volt a Walbrodt-Steinitz játszma. Maróczy partner nélkül maradt.

Az ötödik fordulóval a 19 turnusból álló verseny első negyede befejeződött. A mesterek állása ekkor a következő volt:

Lasker 4½ Csigorin és Tarrasch 4, Janovszki Steinitz és Walbrodt 3½, Blackburne és Schlechter 3, Schifffers 3, Schifffers 2½, Charousek Marco Maróczy és Pillsbury 2, Albin és Weinawer 1½, Schallopp 1, Porges Showalter és Teichmann ½ egység.

A versenyzők egy 19 fokú skálát alkotnak, melyen mint látjuk legfölül Lasker áll, legalul pedig a 17-19 helyen Porges et comp. Ha a skálát 4 részre osztjuk, akkor az I. osztályba (1-5 fok vagy hely) a *kiálló* eredményt felmutató mesterek jutnak, a II. osztályba (6-10) hely akik *jól* állják a sarat, a III-ikba (11-15 hely) akik még *kielégítő*, a IV-ikbe (16-19 hely) akik *esekély* eredménnyel küzdenek.

Érdekes lesz vizsgálni, hogy a két magyar Champion helyzete a mesterek skáláján miképpen alakult a verseny első negyedében.

Az I. fordulóban Charousek hatod magával az az 1-6 helyet foglalta el, ugyanakkor Maróczy a 7-12 helyet. A II. turnusban Charousek szabad lévén a 7-10, Maróczy pedig egy nyert parti folytán a 5-6 fokra jutott. A III. fordulóban Charousek egymagában a 9. Maróczy ötödmagával a 4-8 helyen van. A IV. napon Maróczy veszt Steinitz ellen és így Charousekkel együvé kerül a 7-11 fokra. A V. fordulóban Charouseket megveri

Albin Maróczy pedig szabadon) tehát egymás közötti viszonyaik változatlan már a 10-12 helyre jutottak.

Összegezve ezen adatokat kitűnik, hogy Charousek az I. osztályból a II-III. határára alá szállt, Maróczy ellenben innen eleinte fölkiüzdötte magát az I. osztályig aztán megint visszatért. Szóval a két magyar sakkista eredménye a torna első negyedében (5 turnus 2 egység) nem mondható teljesen jónak (fenti osztályozásunk szerint) de mindenesetre nagyon is kielégítő, annyival is inkább, mert ezen időre estek szabad napjaik, ami őket ép úgy visszavetette a többi versenyzőhöz képest, mint egy elvesztett játszma.

A verseny továbbfolyásáról szerzett értesüléseinket ime itt adjuk közre:

VI. forduló (július 25.) Nyert Steinitz Charousek, Walbrodt Showalter, Janovszki Teichmann, Winawer Porges, Albin Schallopp, Maróczy Pillsbury (valami remek és nagyszerű játszma), Blackburne Tarrasch ellen. Remisparti a Schlechter-Lasker és a Schifffers-Marco-féle. Csigorin szabad volt.

VII. forduló (július 27.) Nyert Maróczy Albin, Schallopp Porges, Walbrodt Winawer, Tarrasch Teichmann, Steinitz Blackburne, Csigorin Charousek, Pillsbury Marco, Showalter Janovszki ellen. Remis a Schifffers-Schlechter játszma. Laskerszabad.

VIII. forduló (július 28.) Nyert Schallopp Showalter, Lasker Csigorin, Walbrodt Porges, Marco Blackburne, Pillsbury Tarrasch ellen. Remis a Schlechter-Charousek, Albin Janovszki, Maróczy-Teichmann és Schiffert-Steinitz-parti Winawerszabad

IX. forduló (július 29.) Nyert: Janovszky Schallopp, Tarrasch Winawer, Steinitz Showalter, Csigorin Teichmann, Charousek Blackburne, Pillsbury Lasker, Schlechter Albin ellen. Remis: Walbrodt-Maróczy, Porges Marco.

X. forduló (július 30.) Nyert Schlechter Teichmann, Maróczy Winawer, Pillsbury Csigorin, Albin Steinitz, Janovszki Walbrodt, Lasker Blackburne ellen. Remis lett a Marco-Showalter, Schifffers-Charousek és Porges-Tarrasch-féle parti. Schallopp szabad volt.

A verseny állása a X. forduló után: Janovszki, Lasker, Steinitz és Walbrodt: 7; Tarrasch: 6½, Maróczy, Pillsbury, Csigorin és Schlechter 6; Albin, Marco, Schifffers: 4½; Blackburne, Charousek: 4; Schallopp: 3; Winawer: 2½; Showalter: 2; Porges: 1½ és Teichmann: 1. **Húszár.**

Felölts szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rácz Mihály.**

Értesítés

a Borszéki borviz kutkezelőségétől.

Van szerencsénk a m. t. közönség szíves értésére hozni, hogy a borszéki víz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére

K á d á r é s K i s s

ezégnak adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.

Kiváló tisztelettel

Lázár és Verzár,

a borszéki borviz kutkezelősége.

LEBOVITS RUDOLF és Társa

Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.

A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitünő szabásu

férfi-öltönyöket,
felöltöket

a legegánsabb kivitelben gyorsan és pontosan készítünk saját, modernszerűleg berendezett műhelyünkben.

A legszolidabb, szabott árak.

Minden szezonban gazdag választék.

Bélés külföldi szövetekből.



H O N I I P A R I

A női szépség

kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hírű ezégtől való, mint

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, főutca, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!

Mindezen fűzők mérték után is készíttetnek.



Megrendelések mérték után is 24 órán belül eszközöltetnek.

Első magyar orvosilag előismert mű-méltóság-gyar.

H O N I I P A R I

NAGYVÁRAD-SZÖLLŐSI

GÖZSÖRGGYÁR

forgalom megnyitási jelentése.

Van szerencsénk tudatni, hogy a

Nagyvárad mellett fekvő P.-Szöllösön

ujjonnan épített **sörfőzde**nkben a forgalom folyó évi augusztus hó 2-án megkezdődött, a mikor is a kváló minőségű, megfelelő erősen főzött és kitűnően érlelt

Márceziusi és László-sört

áruba boesájtottuk.

Megrendelések ugy hordók, mint palaczkokban (ládánként 50 palaczkjával) közvetlenül gyárunkból, vagy esetleg Nagyváradon a nagypiacz-téri Kereskedelmi-palotában levő városi irodánk utján, haladéktalanul pontosan eszközöltetnek, Nagyvárad városában házhoz szállitva.

986 4-6

Kérve a mielőbbi és minél számosabb szives megbizásokat, maradunk

kiváló tisztelettel

Nagyvárad-szöllősi gőzsörggyár.

Rendkívüli kiárusítás mosókelelmékben

SZANDICZ ADOLF áruházában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Szenzációs alkalmi vétel:

Francia atlas-satin
Francia piquet
Francia carton
Francia battist
Francia dellein
Szerb vászon

fel árban.

Ruhakelmék 50% olcsóbban, mint rendesen.

943 9-0

Confectiók mélyen leszállitott árákon kaphatók.

Árjegyzéket és mintákat kívánatra bérmentve.